

Jerzy Libera

Nowe znalezisko grobu (?) kultury ceramiki sznurowej na Płaskowyżu Tarnogrodzkim

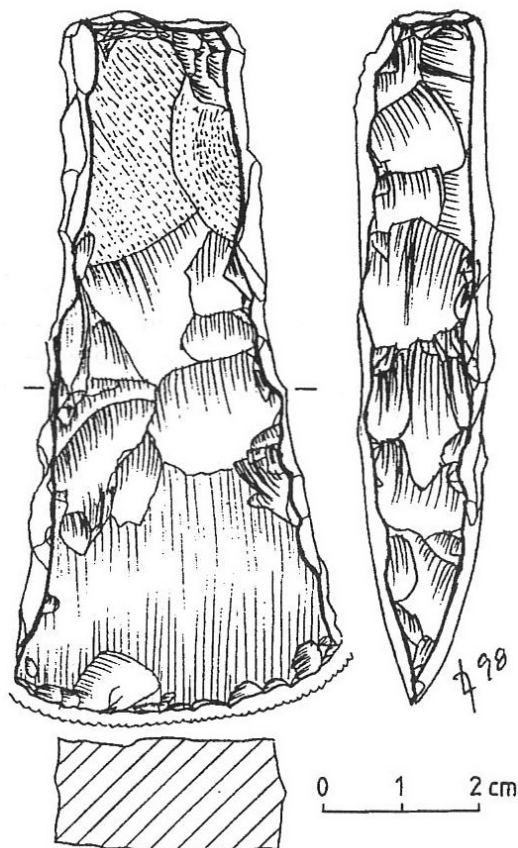
Jesienią 1998 r. p. Tadeusz Bazan, mieszkaniec Leżajska, zgłosił do Katedry Archeologii UMCS w Lublinie znalezienie dwóch zabytków, krzemiennej siekierki oraz bliżej nieokreślonego „granitowego” toporka¹. Artefakty pochodzą z jednego miejsca i zostały zebrane z powierzchni przed kilkoma laty w Jastrzębcu na tzw. „Niwach”, gm. Kuryłówka, pow. Leżajsk.

Siekierka² wykonana została z kongrecji surowca świeciechowskiego pozyskanej z rumoszu wietrzelinowego, o czym świadczy zachowana na korpusie zeolizowana płaszczyna. Jest to regularny okaz w przekroju czworościenny, o obuachu płaszczyznowym, ostrzu bardzo nieznacznie rozszerzonym, obustronnie szlifowanym (lecz nie polerowanym) oraz „zbitym” i wtórnie użytkowanym (o czym świadczą bardzo lekkie wyświecenia negatywów), ściankach bocznych nie szlifowanych. Centralne negatywy i wypukłe powierzchnie korpusu łącznie z płaszczyzną obuachu posiadają lekkie wyświecenia. Jej wymiary wynoszą: długość – 92 mm, szerokości obuucha – 24 mm i ostrza – 42 mm, grubość korpusu – 17 mm) por. ryc. 1).

Morfologia okazu z Jastrzębca znajduje ściśle odpowiedniki wśród grobowych znalezisk siekierok kultury ceramiki sznurowej na terenie Małopolski, np. w Złotej, grób 15 (Z. Krzak 1958, ryc. 29: a), Sandomierzu (J. Kuczyński 1960, ryc. 3), Żukowie, grób 1/2 (J. Marciniak 1960, tabl. IV: 6). Wyznaczają one odmianę *a* lub *b* w typie I systematyki J. Machnika (1966, s. 234–236). Kolejną formę odkryto na cmentarzysku w Mierzanowicach – jedna z 4 siekierok zdeponowanych w grobie 81, zespołu datowanego przez A. Uzarowiczową (1970, ryc. 4: h, s. 231–232) na drugi podokres środkowej (II₂) i początek późnej fazy (III) rozwoju kultury ceramiki sznurowej. Wszystkie przytoczone analogie to narzędzia wykonane z krzemienia świeciechowskiego.

Znalezisko z Jastrzębca oddalone jest blisko 90 km od złóż krzemienia występującego pod Świeciechovem. Rozprzestrzenienie tego typu siekier wykonanych z surowca szarego białego nakrapianego obejmuje Wyżynę Lubelską, Kotli-

nę Sandomierską oraz Wyżyną Małopolską (por. J. Machnik 1966, *passim*; A. Zakościelna, J. Libera 1991, mapa 1, tab. 1a). Dotychczas jednak nie odkryto pracowni, w których produkowano tego typu zabytki, tak powszechnie wykonywane przez ludność kultury ceramiki sznurowej z krzemienia świeciechowskiego (por. J. Machnik 1966, s. 47; A. Uzarowiczowa 1970, s. 220; B. Balcer 1983, s. 227–230, tabl. 44). Należy jednak przypuszczać, że wyspecjalizowane warsztaty istniały w obrębie pola górniczego, gdzie na bazie pokawałkowanych płytowatych surowiaków zalegających w natural-

Ryc. 1. Jastrzębiec, pow. Leżajsk. Siekierka krzemienista
Abb.1. Jastrzębiec, Gem. Leżajsk. Feuersteinaxt
Рис.1. Ястжембец, пов. Лежайск. Кремневый топорик

¹ Określenie znalazcy (zabytek zaginął).

² Siekierka znajduje się w posiadaniu p. T. Bazana, który zamierza ją przekazać do tworzącego się w Leżajsku muzeum.

nej warstwie rumoszu skalnej opoki pozyskiwanych metodą odkrywkową produkowano półwytwory tych narzędzi. Pojedyncze zaczątkowce siekier czworosiecznych – odpowiadające stylistycznie produktom finalnym typu I kultury ceramiki sznurowej – znane są zarówno z terenu samej kopalni (por. B. Balcer 1971, tabl. III: g), jak i jej sąsiedztwa,

np. Wrzelowiec, pow. Opole Lubelskie (A. Zakościelna, J. Libera 1991, ryc. 7: 1), Bystrzyca oraz Szastarka pow. Kraśnik – zb. Muz. w Kraśniku³.

³ Zbiory nie publikowane, uprzejmie udostępnione przez p. mgr Zbigniewa Wichrowskiego.

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

- Balcer B.
1971 *Kopalnia krzemienia w Świeciechowie-Lasku, pow. Kraśnik w świetle badań 1967 r.*, „WA”, t. 36, s. 71–132.
1983 *Wytwórczość narzędzi krzemiennych w neolicie ziem polskich*, Wrocław.
- Krzak Z.
1958 *Cmentarzysko kultury złockiej na stanowisku „Grodzisko II” we wsi Złota, pow. Sandomierz*, „APolski”, t. 2, s. 329–388.
- Kuczyński J.
1960 *Grób grupy krakowskiej ceramiki sznurowej odkryty w Sandomierzu*, „WA”, t. 26 (1959–1960), s. 368–369.
- Machnik J.
1966 *Studia nad kulturą ceramiki sznurowej w Małopolsce*, Wrocław.
- Marciniak J.
1960 *Materiały neolityczne z Żukowa, pow. Sandomierz*, „MA”, t. 2, s. 43–56.
- Uzarowiczowa A.
1970 *Groby kultury ceramiki sznurowej z cmentarzyska wielokulturowego w Mierzanowicach, pow. Opatów*, „WA”, t. 35, s. 201–234.
- Zakościelna A., Libera J.
1991 *Wykorzystanie surowców krzemiennych z okolic Świeciechowa w schyłkowym neolicie i we wczesnej epoce brązu w Polsce południowo-wschodniej*, [w:] *Schyłek neolitu i wczesna epoka brązu w Polsce środkowowschodniej*, Lubelskie Materiały Archeologiczne, t. VI, Lublin, s. 135–180.

Jerzy Libera

Neuer Grabfund (?) der Schnurkeramikkultur auf der Tarnogród – Hochebene

Zusammenfassung

Der Beitrag liefert die Forschungsergebnisse einer zufälligen Entdeckung, die vor ein paar Jahren in der Ortschaft Jastrzębiec, Gem. Kuryłówka, Kreis Leżajsk, gemacht wurde. Die Information darüber gelang 1998 an den Lehrstuhl für Archäologie der Maria Skłodowska-Curie Universität in Lublin. Man hat damals eine Feuersteinaxt und ein Granitbeil

gefunden. (der zweite Fund wurde verschollen.) Als Forschungsmaterial steht nur die vierflächige Axt zur Verfügung. Sie ist aus dem Świeciechów-Rohstoff hergestellt. Ihre Parallelen findet man in den Grabfunden der Schnurkeramikkultur, Subtyp a oder b vom Typ I. (nach J. Machnik).

Ежи Либера

Новая находка погребения (?) культуры шнуровой керамики на Тарнобжегском плато

Резюме

Статья является публикацией случайного открытия, осуществленного несколько лет тому назад в местности Ястжембец, гм. Курылувка, пов. Лежайск (известие о нем поступило на кафедру археологии Университета им. М. Склодовской-Кюри в Люблине в 1998 году). В то время были обнаружены топорик из кремня и гранита (по-

следний пропал). Таким образом, доступным для исследования оказался только четырехсторонний топорик, изготовленный из съевцевовского сырья. Аналогии ему известны среди находок в погребениях культуры шнуровой керамики (разновидность а или b типа I за Я. Махником).